

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПЛАВАННЯ – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Мирослав Дутчак

Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту

Аннотация

В статье раскрываются проблемы развития плавания в Украине. Определяются пути и возможные варианты решения данной проблемы.

Annotation

The article deals with the problems of development swimming in Ukraine. The ways and possible variants of solving this problem is defined.

Постановка проблеми.

Плавання, як вид малотравматичної та неагресивної рухової діяльності, поєднує в собі елементи багатьох інших видів рухової діяльності та типів фізичних навантажень. Плаванням можуть займатися всі верстви населення в будь-якому віці, починаючи з народження і до похилого віку незалежно від статі. Плавання є одним з найефективніших видів масового спорту для формування, розвитку та зміцнення людського організму й індивідуальних здібностей, профілактики захворювань, лікування та реабілітації [1,2].

Відсутність навичок плавання (вміння триматися на воді) є суттєвим фактором ризику для життя людини та значно обмежує можливості її повноцінної життєдіяльності, активного відпочинку та оздоровлення, розвитку фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей з метою гармонійного формування особистості [3].

В Україні вміють плавати менше 10-ти відсотків населення. Навики плавання мають тільки троє з десяти молодих людей призовного віку. Лише 0,12 відсотку громадян займаються плаванням в оздоровчих групах і секціях. Невміння плавати значно обмежує можливості повноцінного життя та активного відпочинку громадян. При цьому незахищені верстви населення позбавлені можливості відвідувати плавальні басейни через їх брак та високу вартість послуг.

Переважна більшість громадян України не має можливості займатися лікувально-оздоровчим плаванням за призначенням лікарів.

Незадовільний технічний стан плавальних басейнів мало приваблює для їх відвідування, зменшує можливості надання додаткових послуг в таких закладах.

Як наслідок, щорічно в Україні на воді гине біля 2500 людей, з яких більше 10 відсотків – діти до 14 років. Причиною загибелі людей на воді в багатьох випадках є невміння плавати та відсутність навичок перебування у водному середовищі. Для порівняння – у Німеччині з населенням біля 80 млн. осіб кількість загиблих на воді становить до 1500 щорічно, включаючи трагічні випадки з туристами за кордоном.

Проблеми розвитку масового плавання негативно впливають на пошук талановитих дітей – резерву національної збірної команди України з цього стратегічного олімпійського виду спорту.

Спостерігається постійне скорочення числа фахівців, задіяних у роботі з навчання плаванню. В Україні відсутня система підготовки та сертифікації рятувальників-інструкторів в басейнах та у місцях масового відпочинку на воді.

Обговорення результатів дослідження.

Національні інтереси потребують нагального вжиття ефективних заходів та координації дій усіх гілок влади, громадських організацій для вирішення соціально значущої

проблеми забезпечення розвитку масового плавання в Україні.

За соціальними стандартами Україна значно поступається розвинутим країнам у створенні належних умов для формування у населення, особливо у дітей та молоді, життєво необхідних навичок плавання, розвитку цього виду рухової активності як важливої складової ведення здорового способу життя та ефективного лікувально-профілактичного заходу.

Такий стан справ обумовлений наступними факторами:

1. При потребі 48 м² площі води у плавальних басейнах на 1000 осіб населення в Україні у наявності тільки 3,4 м², що у 14 разів менше, ніж це передбачено державними будівельними нормативами;
2. Наявні державні стандарти щодо плавальних басейнів і облаштування місць відпочинку на воді застаріли та у більшості випадків ігноруються;
3. Більшість з 510-ти плавальних басейнів України не відповідають сучасним вимогам, потребують термінового комплексного ремонту та переобладнання, кожний третій басейн знаходиться у неробочому стані;
4. Відсутні умови для навчання плавання у місцях масового відпочинку на воді та санаторно-курортних закладах;
5. Не діє система навчання плавання у навчальних закладах, плавальних басейнах різних форм власності та підпорядкування, а також у місцях відпочинку на воді;
6. Не застосовуються принципи ефективного управління плавальними басейнами в ринкових умовах та відсутні відповідні фахівці для їх впровадження;
7. Відсутні системні та скоординовані дії органів влади всіх рівнів, громадських організацій, потенційних інвесторів в питаннях розвитку масового та спортивного плавання;

8. Недостатня увага засобів масової інформації щодо популяризації вміння плавати;

9. Заняття плаванням не пропагується як ефективний і дієвий спосіб підвищення якості життя, досягнення відповідних європейських та світових критеріїв розвитку людини.

Нагальність проблеми відмічена в Указі Президента України від 5 травня 2008 року № 411 «Про заходи щодо забезпечення захисту прав і законних інтересів дітей», яким Урядом країни надано доручення щодо створення додаткових умов для навчання дітей плаванню.

Аналіз та дослідження шляхів розв'язання проблеми свідчать про наявність таких можливих варіантів її вирішення.

Перший ґрунтується на подальшому посиленні організаційних заходів щодо розвитку плавання як виду спорту з боку Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту та місцевих органів влади. Але такий шлях носить виключно відомчий характер і не може істотно вплинути на:

- зменшення числа трагічних випадків на воді;
- створення умов для занять плаванням, у тому числі оздоровчим, широких верств населення;
- запровадження навчання плаванню дітей і молоді у навчальних закладах;
- приведення кількісного та якісного стану плавальних басейнів, їх менеджменту до сучасних стандартів.

Другий варіант передбачає запровадження системного підходу та здійснення заходів, спрямованих на поєднання ресурсів державних та місцевих органів влади, наукових та навчальних закладів, громадських організацій і приватних структур.

Такий підхід з використанням іноземного та вітчизняного досвіду, координації дій усіх заінтересованих суб'єктів, створенням центрів впровадження новітніх

методик, інноваційних технологій та ринкових механізмів дозволить запровадити в Україні систему організації оздоровлення та дозвілля населення, особливо дітей та молоді, через зайняття плаванням, значно покращить умови щодо виховання та підготовки спортсменів з водних видів спорту.

З огляду на проведену попередню аналітичну роботу проблему можна розв'язати шляхом поетапного зміцнення матеріально-технічної бази, кадрового та фінансового потенціалу, удосконалення нормативно-правової бази, реалізації комплексу заходів, спрямованих на:

- приведення до дієвого робочого стану наявних плавальних басейнів та забезпечення їх належного функціонування;
- затвердження місцевими органами влади планів будівництва нових плавальних басейнів відповідно до державних будівельних нормативів з урахуванням географічних умов та кількості населення, зокрема у сільській місцевості;
- унеможливлення подальшої житлової забудови населених пунктів, створення закладів освіти без дотримання державних стандартів і нормативів щодо наявності плавальних басейнів;
- розробку проекту та впровадження виробництва типових плавальних басейнів із застосуванням модульних технологій;
- будівництво сучасних спортивно-оздоровчих споруд для занять плаванням та проведення спортивно-масових заходів;
- створення умов для організації навчання плаванню на відкритих водоймищах і пляжах;
- підготовку ліцензованих інструкторів-рятувальників для роботи у місцях масового відпочинку на воді і плавальних басейнах;
- введення до навчальних програм закладів освіти занять з

- плавання та запровадження обов'язкового тестування учнів з плавання;
- забезпечення на безоплатній основі навчання плавання учнів 2-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів у басейнах усіх форм власності;
- створення умов для навчання та занять плаванням, у тому числі лікувально-оздоровчим, різних верств населення усіх вікових груп;
- удосконалення нормативно-правової бази розвитку плавання та безпеки на воді;
- запровадження ефективних механізмів партнерства та взаємодії між органами влади, громадськими організаціями та бізнесовими структурами;
- популяризація занять плаванням засобами масової інформації;
- забезпечення провідного місця плавання в системі створення умов для підвищення якості життя відповідно до європейських орієнтирів України.

Висновки:

Ми очікуємо, що реалізація такої низки заходів дасть можливість отримати наступні соціальні результати:

- створити умови для занять плаванням, у тому числі оздоровчим, для широких верств населення, для чого довести до 15 м² на 1000 осіб площу води плавальних басейнів;
- сформувавати у громадян України життєво необхідні навички плавання та активного дозвілля;
- збільшити до 1 мільйона чисельність осіб, які щорічно займатимуться плаванням;

- наблизити до 50% чисельність дітей і молоді, здатних успішно скласти державне тестування з фізичної підготовленості в частині вміння плавати;
 - суттєво зменшити кількість трагічних випадків на воді;
 - сприяти зміцненню здоров'я та профілактиці захворювань усіх верств населення, в тому числі інвалідів та людей похилого віку;
 - підвищити рівень та якість послуг закладів освіти, сприяти зростанню їх іміджу;
 - запобігти поширенню шкідливих звичок серед населення, особливо серед дітей та молоді;
 - підвищити рівень фізичної підготовленості та наблизити до 80% наявність навику плавання серед осіб призовного віку та військовослужбовців;
 - надати суттєву підтримку малому та середньому бізнесу, створити близько 50 тис. нових робочих місць;
 - сформувавати організаційні, нормативно-правові засади удосконалення інфраструктури плавання та підготовки відповідних фахівців;
 - залучити інвестиції та перетворити дотовану державою сферу послуг на самоокупну індустрію;
 - підвищити міжнародний імідж України як держави, в якій створюються умови для відновлення індивідуального здоров'я, фізичного та психічного благополуччя населення, доведення тривалості життя до рівня розвинутих країн.
- Попередні розрахунки свідчать про необхідність залучення коштів,

які необхідно передбачити у державному та місцевих бюджетах, з інших джерел.

За рахунок Державного бюджету України щорічно передбачається **виділяти до 200 млн. гривень** на розробку та удосконалення проекту типових плавальних басейнів, будівництво нових і реконструкцію наявних плавальних басейнів, насамперед баз олімпійської підготовки, впровадження новітніх методик навчання плавання та соціальну рекламу.

З місцевих бюджетів щорічно передбачається до **300 млн. гривень** спрямовувати на реалізацію програми навчання плавання у навчальних закладах освіти, розвиток мережі нових та належне функціонування наявних плавальних басейнів, створення умов для організації навчання плавання на відкритих водоймищах і пляжах, популяризацію занять плаванням.

За рахунок суворого забезпечення дотримання державних будівельних нормативів приватними забудовниками житла та інших комерційних об'єктів передбачається залучати додатково до **300 млн. гривень** щорічно.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Викулов А.Д. Плавание: Учебное пособие для высших учебных заведений. – М.: «Владо-Пресс», 2003. – 160с.
2. Платонов В.Н. Плавание. К.: Олимпийская литература, 2000. – 495с.
3. Плавание. Учебник для институтов физической культуры. Под общ. ред. Н.Ж. Булгаковой. М.: ФИС, 1996.

